

JUGOSLÁVSKÁ GOLGOTA

Jugoslávie (za a) byla největší a nejlidnatější balkánskou zemí uprostřed balkánského poloostrova na Jaderském břehu, lokální „velmocí“ dřívější Jugoslávie, evropským státem existujícím v letech 1918-2003 s hlavním městem *Bělehradem*. Jednalo se o *stát Jižních Slovanů*, tj. *Srbska, Černé Hory, Kosova, Bosny a Hercegoviny, Chorvatska, Slovinska a Makedonie*, o stát s bouřlivým vývojem, který vznikl po I. světové válce v r. 1918. Vystřídalo se tu několik forem uspořádání s častou změnou rozlohy i obyvatelstva. Vystřídali se tu králové i prezidenti, předsedové nebo vůdci.

(Na prahu nového století každá velmoc sledovala na Balkáně vlastní prospěchy, žádná neměla zájem uvolnit napětí v tamních konfliktech. Pruský ministerský předseda *Otto von Bismarck* to bezohledně přiznal: „Kdyby se nám podařilo udržet orientální vřed otevřený, byl by to triumf státnického umění.“ Stav rozjitřenosti, vyvolávaný velmocenskou rivalitou měl i určitý podíl na vznik obou světových válek.

- V představách *německé* expanzivní politiky byl Balkán jednak zdrojem potřebných surovin, jednak nástupištem útoku směrem na východ i do středomoří. Hitler nejvíce potřeboval naplno pro Německo pracující doly a ropná pole, bohatou úrodu, bezpečně fungující strategicky důležité železnice, spojující Říši s východní a africkou frontou, a takový klid a pořádek, který by poutal v této oblasti co nejméně příslušníků wehrmachtu, od léta 1941 plně zaměstnaného na východní frontě. Tento klid měly zajistit satelitní a loutkové vlády místních quislingů a okupační vojska italská, bulharská a maďarská. V oblasti *Trepča* nedaleko Kosovské Mitrovice šlo nacistům o doly na olovo a zinek u hory *Ljubotenu*, o zinkové doly anebo o *chorvatská* ropná pole a naleziště chromu.

- Pro *Velkou Británii* byl Balkán prostorem, o který se enormně zajímala z důvodů vojenských, politických i prestižních. Britské divize se měly vrátit do Soluně a odtud zahájit vítězné tažení na sever, do střední Evropy a samotného Německa, aby nastolily *Pax britannica*, a tak současně odřízly od střední a jihovýchodní Evropy sovětská vojska. Dne 9. října 1944 proběhla v Moskvě britsko-sovětská jednání, kde *Churchill* mj. předložil *Stalinovi* tzv. *procentovou dohodu* na poměr sovětského vlivu v jednotlivých balkánských zemích, kterou Stalin akceptoval a obě strany ji respektovaly. Nejkomplikovanější byl vztah britské vlády k Jugoslávii a Řecku.

- Balkánská politika *Spojených států* za druhé světové války sledovala spíše krátkodobé cíle a v mnohém se kryla s politikou Velké Británie. Americké zpravodajské a diverzní organizace sice rovněž na Balkáně působily, jejich činnost však zůstávala za aktivitami britskými, protože Spojené státy byly angažovány v Tichomoří a západní Evropě.

- Politika *SSSR* vůči balkánským zemím se v průběhu války řídila statusem těchto zemí vytvořeným v letech 1940-1941. K Jugoslávii a Řecku vystupovala jako ke spojeneckým zemím. K Rumunsku a Bulharsku postupovala jako vůči státům, které se přímo či nepřímo zúčastnily války na straně fašistické *Osy* (Berlín-Rím-Tokio). Vztahy a spolupráci s Jugoslávii komplikovaly velkosrbské a antikomunistické názory většiny jugoslávských ministrů a zejména spory v domácím odboji. Sověti se na teheránské konferenci (Stalin, Roosewelt, Churchill 28. 11. 1943) zasadili o všestrannou pomoc Titovým partyzánům a dohodu na obnovu Jugoslávie v předválečných hranicích a podpořili vytvoření prozatímní vlády v čele s *Titem*.

- O vliv na Balkáně *Francie* soupeřila s Ruskem. Měla význam na vývin vztahů mezi mimořádně etnický a jazykově blízkými Srby a Chorvaty.

Jiným rivalem Francie ve snaze přeměnit Balkán na svou sféru vlivu byla Itálie. Ta považovala východní pobřeží Jadranu za své historické dědictví.

- *Itálie* měla zájem o ropná pole v Albánii a dohled nad albánskou armádou. Její fašistický politik, premiér a diktátor *Benito Mussolini* dosáhl dohody se *Spojeným královstvím Srbů, Chorvatů a Slovinců* a připojil k Itálii město *Fiume* (Rjeka). Prohlásil, že všechny evropské země by se měly otáčet na ose Řím-Berlín.)

Srbsko

Srbsko je balkánský stát jihoslovanského národa Srbů, žijících převážně v Srbsku a v Bosně a Hercegovině – většinou v *Republice Srbské, Černé Hoře a Chorvatsku*.

Rozloha: 88 361 kilometrů čtverečních; **počet obyvatel** (bez Kosova a Makedonie): 7 365 500; **obyvatelé:** Srbové 82,9 %, Maďaři 3,9 %, Bosňáci a Muslimové 2,1 %, Cikáni 1,4 % Jugoslávci 1,1 %, Češi 0,03 % (2 300); **náboženství:** pravoslavní 85 %, katolíci 5,5 %, muslimové 3,2 %, protestanti 1,0 % a ostatní 5,3 % (*Pravoslavnou víru* vyznávají především Srbové

a Rumuni, početnou skupinu muslimů tvoří Albánci a katolická víra je nejvíce zastoupena mezi menšinou Maďarů); **úřední jazyk:** *srbština, resp. srbochorvatština*; **politický systém:** *prezident, vláda, jednokomorový parlament (Národní shromáždění - 250 členů)*; **státní zřízení:** *republika*; **název:** *Srbská republika*; **metropole:** *Bělehrad* (1,6 milionů obyvatel); **měna:** *srbský dinár - RSD*.

Vzhledem k nejrychlejší se rozvíjejícímu se hospodářství v tomto regionu se Srbsku přezdívalo Balkánský tygr. Vztah k ČR určuje vzájemná geografická i lidská blízkost.

Předkové Srbů začali přicházet na Balkán od 6. století a postupně si podmanili místní romanizované *ilyrské* a *thrácké* kmeny, které obývaly Balkánský poloostrov.

(Původním ilyrským kmenem jsou *Albánci*. Kolem 5. st.př.n.l. se začali mísit s Kelty a Thráky, kteří tu byli již usedlí.

Ve 3. stol. př.n.l. vznikl v jižní části prostoru samostatný *Ilyrský stát* se střediskem v *Scodře*, (dnešním *Skadaru*). Největšího rozkvětu dosáhla Ilýrie za krále *Arogon*a, po němž od roku 230 vládla jeho manželka *Teuta*. Protože pirátství Ilyrů vážně ohrožovalo římské obchodování, Římané vedli proti Ilyrům v letech 229-228 válku, ve které Ilyry na hlavu porazili a ovládli.

V 6. a 7. stol. sem zprvu jako součást avarských tlup přitáhly slovanské kmeny. S nimi se pořímsnění Ilyrové smísili a měly rozhodující vliv na ty slovanské kmeny, které se usadili na dnešním chorvatském území Jadranu.)

Zlomem v dějinách Srbska byla bitva na *Kosově poli* v roce 1389, po níž se Srbsko postupně dostávalo pod nadvládu *Osmanské říše* mnozí Srbové (stejně jako Chorvati) hledali útočiště v jiných bezpečnějších oblastech, později známých jako *Krajina* či *Republika Srbská v Bosně*. Srbské obyvatelstvo v původních místech naopak doplňovali zástupci jiných porobených národů. Následkem toho vznikly dva fakticky oddělené srbské celky - *východní samotné Srbsko* a *západní teritorium*, kde se Srbové stali menšinou, obklopenou katolickým či muslimským prostředím. Mnozí Srbové, hlavně v Bosně, konvertovali k islámu a aktivně se integrovali do struktur Osmanské říše (mnozí byli například aktivní v tehdejší elitní jednotce tzv. *Janičářů*.)

V 19. století vypukla v Srbsku *dvě povstání*, jejichž výsledkem bylo vytvoření *srbské autonomní entity v rámci Osmanské říše*, která byla v zahraničí uznána jako samostatný a suverénní stát.

Teprve až konflikt v letech 1912-1913 nazývaný *malé balkánské války*, kdy Bulharsko se Srbskem bojovaly proti Turecku, při nichž Srbsko získalo většinu Kosova a část Makedonie a na něj navazující *I. světová válka* vyvolaná zavražděním nástupce rakousko-uherského trůnu *Františka Ferdinanda d' Este a jeho choti* v Sarajevu dne 28. června 1914 srbským radikálním studentem *Gavrilem Principem*, vedla nakonec ke sjednocení Srbů a v *Stát Srbů, Chorvatů a Slovinců*. (Srbové sice byli po vyhlášení války ve spojení s Černohorci úspěšní, podařilo se jim obsadit Sarajevo, avšak v roce 1915 bylo Srbsko postupně obsazováno, takže Srbové se stáhli do albánských hor a část z nich byla francouzskými loděmi přepravena na ostrov Korf. Vrátili se v roce 1918 a obsadili Bělehrad.) Ale i v tomto státě počaly národnostní třenice. Vzhledem k tomu, že srbský národ byl zde největší etnickou skupinou, stal se *Bělehrad* metropolí celé Jugoslávie a srbský král rovněž i hlavou státu. Dlouhá existence jednotného státu vedla k rozšíření srbského národa také například do Slovinska. Nová srbská vláda též pokračovala v politice zájmu o Makedonii, kde zaznamenala první větší úspěchy v přesvědčování dosud národně nerozhodnutých slovanských obyvatel země, že jsou Srbové, a nikoli Bulhaři nebo Řekové.

V roce 1929 vzniklo *Království Jugoslávie*, tj. království Srbů, Chorvatů a Slovinců pod vládou srbské královské dynastie Karadordevičů.

V roce 1941 se odtrhlo Chorvatsko a přidalo se k Němcům. Chorvatští *Ustašovci*, příslušníci chorvatského ke katolictví se hlásícího ultra-nacionálního a fašistického hnutí protěžujícího bosenské muslimy, měli za cíl vytvoření samostatného chorvatského státu a prováděli etnické čistky namířené proti Srbům. (Moci se chopili v dubnu 1941, kdy celou Jugoslávii okupovalo Německo

a Itálie. Ustašovec *Ante Pavelić* vytvořil jeden z nejkrvavějších režimů druhé světové války. Například koncentrační tábor v *Jasenovci* byl i některými nacistickými důstojníky považován za hrůzné místo. Slovo *ustaša* je odvozeno od chorvatského slovesa *ustati*, tj. povstat, vzbouřit se, rebelovat.) Italové připojili území Kosova k tzv. Velké Albánii a i tady byli Srbové utlačováni. Stali se partyzány a zapojovali se do odboje.

Neklid mezi jednotlivými národy eskaloval během II. světové války, kdy došlo k dočasnému rozpadu státu. Vztahy se vyostřily na konci 80. let a na počátku devadesátých s nástupem radikálních politických názorů a snah o redefinici jugoslávských republikových hranic. Mnoho Srbů se tehdy přidalo k nacionalistickým idejím tehdejších předáků, což později vedlo k válce a rozpadu státu. Během této války došlo k dalším změnám v územním rozšíření Srbů. Jejich počet v Krajině a v Kosovu po válce výrazně poklesl (došlo k vysídlováním v Bosně a Hercegovině kvůli *Daytonské smlouvě*, uzavřené v listopadu 1995 na letecké základně *Wright-Patterson* u Daytonu v Ohio, k vysídlováním za přítomnosti západních mocností a představitelů Chorvatska, Srbska a Bosny a Hercegoviny při dohledu jednotek SFOR.)

Prvním prezidentem Svazové republiky Jugoslávie v letech 1992-1996 byl Srb z Černé Hory *Radovan Karadžić*, bosenskosrbský politik, básník a psychiatr, politický vůdce bosenských Srbů během občanské války v Jugoslávii. *Spolu s Radkem Mladičem* je považován za hlavního podněcovatele a viníka válečných zločinů, kterých se srbská strana za války v Bosně dopustila. Byli stíháni *Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii* kvůli iniciování a organizování řady válečných zločinů a zločinů proti lidskosti, včetně genocidy. Karadžić se skrýval pod falešnou identitou léčitele *Dragana Dabiče*, pracujícího na soukromé klinice v Bělehradě. Po třinácti letech byl 21. července 2008 dopaden a zatčen srbskou policií a vydán *Mezinárodnímu tribunálu v Haagu*. Byl obžalován z genocidy a zločinů proti lidskosti. Šlo zejména o jeho údajnou odpovědnost za masakr ve *Srebrenici*, při němž Srbové dne 20. března 2016 povraždili přes 8000 muslimských mužů a chlapců. Karadžić vypověděl, že o masakru se dověděl až ze sdělovacích prostředků a že se nijak neprokázalo a neprokazuje jeho údajné organizátorství válečných krutostí. Jeho obhájce soudu důrazně připomenul, že ani jeden z přísedících dotazovaných svědků nevypověděl, že by Radovan Karadžić plánoval, nařídil nebo věděl o popravách zajatců v Srebrenici. Karadžić při veřejném přelíčení uznal, že jako politický vůdce v době války „nese morální odpovědnost za zločiny spáchané občany a silami Republiky srbské“, avšak trestní odpovědnost odmítl. Vyslovil též přesvědčení, že celý proces je zpolitizovaný, zinscenovaný s cílem jeho i srbský národ demonizovat a že soudci již předem rozhodli o jeho vině. „Je to satanský tribunál“ prohlásil. Dne 20. března 2019 byl Radovan Karadžić definitivně odsouzen k doživotnímu uvěznění.

Během konfliktů v bývalé Jugoslávii je za hlavního představitele Srbů považován srbský politik *Slobodan Milošević*, Srb černohorského původu, který byl v letech 1991-1997 prezidentem Srbska a v letech 1997-2000 prezidentem Svazové republiky Jugoslávie. Proti opozici postupoval Milošević rázně. Když se například v březnu 1991 uskutečnila v Bělehradě rozsáhlá *opoziční demonstrace*, zastavil ji za pomoci tanků Jugoslávské armády, znemožňoval šíření informací o jejím průběhu vypnutím *rádiové stanice B 92* a *televize Student* na 36 hodin, zpřísnil jugoslávský trestní zákon, který zavedl sankce za hanobení symbolů Jugoslávie, nebo některé z jejích republik a politických představitelů. V průběhu bombardování Jugoslávie letadly NATO, obvinil žalobce *Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii* Miloševiče ze zločinů proti lidskosti, kterých se měla dopustit Jugoslávská armáda, rázně v Kosovu postupující proti kosovsko-albánským ozbrojencům, ale také i proti civilnímu obyvatelstvu. Dne 1. dubna 2001 byl v souladu s *mezinárodním zatykačem* vydaným během bombardování zatčen a rozhodnutím jugoslávské vlády vydán *Mezinárodnímu tribunálu v Haagu*. Soudní proces začal v únoru 2002 pro obvinění z genocidy, válečných zločinů a zločinů proti lidskosti. Praxe soudu byla často kritizována pro

jeho podjatost, a to již i kvůli tomu, že naprostou většinu odsouzených tvořili Srbové. Dne 11. března 2006 byl Milošević nalezen ve své cele mrtev. Dle oficiální zprávy Haagu byl příčinou jeho smrti infarkt myokardu. Ve vězení zahynul bez rozsudku a bez zdůvodnění soudu za tak záhadných okolností, že vyvolávají trvalý a neodstranitelný dojem vraždy.

Černá Hora (Montenegro)

Černá Hora je jihoevropský stát na Balkáně u pobřeží Jaderského moře, jehož dějiny jsou propojeny hlavně s dějinami srbskými.

Rozloha: 13 812 km čtverečních; **počet obyvatel:** 666 000; **obyvatelé:** Černohorci 45 %, Srbové 28,7 %, Bosňáci 8,6 %, Albánci 4,9 %, Muslimové 3,3 %, k ostatním patří hlavně Chorvati a Cikáni; **náboženství:** srbská pravoslavná církev 72 %, sunnitští muslimové 19,11 %, římská katolická 3,44 %, dalších je méně než 5 %; **úřední jazyk:** Srbochorvatština označovaná jako srbština; **politický systém:** prezident, vláda, jednokomorový parlament (81 členů); **státní zřízení:** republika; **název:** Republika Černá Hora; **metropole:** Podgorica (173 000 obyvatel); **členství:** Severoatlantická aliance; **měna:** euro (EUR).

Prvními obyvateli oblasti nyní zvané Černá Hora byli Ilyrové. Slované a Řecké kolonie tu byly založeny během 6. a 7. stol. př.n.l. Keltové se zde usídlili ve 4. stol. př.n.l. Během 3. stol. př.n.l. zde vzniklo původní Ilyrské království s hlavním městem Skadar. Římané vypravili proti místním pirátům několik trestných výprav a roku 9 n.l. toto království porazili a přeměnili na provincii Ilyria.

V 10. století po misích Cyrila a Metoděje bylo obyvatelstvo obráceno na křesťanství a smíšené slovansko-ilyrské kmeny se zorganizovaly do polonezávislého vévodství Duklja. Za vlády Stefana Dobroslava I. Vojislava byl lid osvobozen od nadvlády Východořímské říše, ale po svém neúspěšném povstání opět spadl pod byzantskou nadvládu.

V 60. letech 12. století srbský vévoda Stefan Nemanja násilím zavedl Srbské ortodoxní náboženství pro většinu obyvatelstva.

V roce 1360 se ustanovilo nezávislé knížectví Zeta (pojmenované po řece Zeta. Samotné slovo Zeta znamenalo „žito“ nebo „obilí“, popřípadě „sklizeň“). Zemí vládli pevnou rukou Balšičové (1356-1435) a Crnojeviči (1435-1498) a ačkoliv Osmané ovládali okolní území, nikdy se jim nepoddali.

Za knížete Danila I. vzniklo v roce 1852 první Černohorské knížectví. Po zavraždění knížete v roce 1860 Černohorci prohlásili jeho nástupcem Nikolu I.

28 srpna 1910. bylo jako konstituční monarchie vyhlášeno Černohorské království, které trvalo do 28. listopadu 1918.

V první světové válce, a to během první invaze rakousko-uherských jednotek do Srbského království, Černá Hora jako spojenec Srbska vyhlásila Rakousko-Uhersku válku, ale s počátkem třetí rakouské invaze musela před početnějším soupeřem ustoupit a po zbytek války zůstala okupována Centrálními mocnostmi.

Král Nikola I. Petrovič-Njegoš musel odejít do exilu v Itálii a následně do Francie a vláda se přesunula do Bordeaux. Nakonec spojenci Černou Horu osvobodili. Podgorická skupština obvinila krále z pokusu o uzavření separátního míru s nepřitelem, zakázala královské rodině návrat do země a 1. prosince 1918 se spolu se Srbskem stala součástí Království Srbů, Chorvatů a Slovinců.

Kosovo a Metochie

Kosovo a Metochie je sporné území a částečně uznaný vnitrozemský stát v centru Balkánského poloostrova. Srbsko považuje tuto republiku za své území a stále na ni vznáší nárok jako na svou vlastní *Autonomní provincii Kosovo a Metochie*. K listopadu 2019 uznalo samostatnost Kosovské republiky 93 členů OSN z celkových 193.

Rozloha: 10 905 km čtverečních; **počet obyvatel:** 1 800 000; **obyvatelé:** Albánci 88 %, Srbové 7 %, Turci 3 %, dále Bosňáci, Chorvati, Goranci, Makedonci, Cikáni, Aškali/Egyptané; **náboženství:** sunnitský islám 90 %, pravoslavi 7 %, katolictví 3 %; **úřední jazyk:** albánština, srbština; **politický systém:** republika; **název:** Republika Kosovo a Metochie; **metropole:** Priština (476 obyvatel); **měna:** euro (EUR).

Ve starověku se území dnešního Kosova na Balkáně nacházelo na rozhraní tří indoevropských skupin *Illyrů*, *Thráků* a *Řeků*. Dostalo se pod vliv *Makedonského království* a od 1. stol n.l. bylo začleněno do *Římské říše*, jako součást provincií *Macedonia* a *Moesia*. Část obyvatelstva se romanizovala (pozdější Rumuni). Po rozpadu Římské říše toto území náleželo k východořímské provincii *Dacie*.

V 6-7. století přišli do této oblasti *Slované*, tj. pozdější *Srbové*, kteří se stali dominujícím etnikem a vytlačili původní obyvatele a tato oblast se stala základnou jejich nájezdů na *Byzantskou říši* i k budování jejich vlastního státu.

V roce 1389 se zde odehrála jedna z nejvýznamnějších bitev Srbů proti osmanským Turkům, bitva na *Kosově poli*. Tato krvavá bitva skončila nepříliš výrazným vítězstvím Turků, avšak pro Srby měla tragické následky. Zlikvidovala totiž výkvět srbské šlechty, která mohla klást odpor postupujícím Osmanům. Pod nadvládu Turecké říše se tak postupně dostala srbská knížectví i celé Bulharsko, definitivně však až v roce 1459. V oblasti vznikalo od 11. století mnoho klášterů. Kosovo a sousední Metohiji považují Srbové za svůj Jeruzalém. Z kosovského města *Prizen* ovládal král *Dušan Veliký* (vrstevník českého krále *Karla IV.*) velkou část Balkánu a aspiroval na byzantského císaře.

Mezi roky 1459 a 1912 bylo dnešní Kosovo částí Osmanské říše a *Albánci*, podobně jako část *Srbů* a *Chorvatů* v Bosně (dnešní *Bosňáci*), aby se vyhnuli perzekucím a velkým odvodům daní, v převážném množství konvertovali k tehdejší státní islámské víře. Po roce 1690, po několika krvavě potlačených povstáních, začali Srbové houfně prchat na sever, do Habsburské monarchie do oblasti dnešní *Vojvodiny* (1. a 2. velké stěhování Srbů), a na vylidněných územích se usazovali příslušníci ostatních národů Osmanské říše, například *Egyptané*.

V roce 1913 se Albánci pokusili vyhlásit národní stát, ale Kosovo neobhájili a tento stav potvrdily i vítězné mocnosti po konci první světové války. V roce 1918 se Kosovo a Metohije staly součástí nově vzniklého království – ze začátku *unitárního království* Srbů, Chorvatů a Slovinců, později *království Jugoslávie*.

Po roce 1939 většinu Kosova zabrala Itálie a připojila ji ke svému loutkovému *Albánskému království*. V Kosovu začala *etnická čistka*, v jejímž průběhu Albánci zničili asi 10 000 srbských a černohorských domů, jejichž vlastníci byli buď zabiti, nebo donuceni k útěku. Cílem bylo odstranit srbský prvek kompletně.

3. září 1945 schválilo *Lidové shromáždění Jugoslávie* ústavní zákon, na základě něhož se v rámci *Lidové republiky Srbsko* zřídila *autonomní oblast Kosovo a Metohija*. Srbové sice Albánce perzekvovali, avšak *Titův* komunistický režim zas bral v rámci kolektivizace půdu srbským sedlákům, které označil za kulaky, a půdu přiděloval albánským ekonomickým přistěhovalcům. Krátce po osvobození na počátku roku 1945 došlo v Kosovu k nepokojům a nově vznikající partyzánská moc vyhlásila v oblasti mimořádný stav.

Úřady ve snaze omezit převahu Albánců připojily v roce 1958 ke Kosovu území téměř ryze srbská.

V roce 1974 získalo Kosovo *status* prakticky rovnocenný k ostatním republikám, Albánci se v mohutných demonstracích snažili o dosažení oficiálního *republikového* postavení v rámci Jugoslávie. Vraždění Srbů a vypalování jejich domů již bylo zcela běžné, takže Srbové z rozšířeného Kosova utíkali houfněji než dříve. Jugoslávská policie se proti zvůli Albánců bála zasahovat, potlačovala pouze demonstrace Srbů.

V srbské republikové odnoži komunistů převzal vedení *Slobodan Milošević*. Ten v dubnu 1987 navštívil Kosovo a podle svědectví jednoho z účastníků setkání o bezpečnostní situaci Srbů prohlásil, že „Tady vás nikdo bít nesmí“. K jeho oblíbě přispělo i jeho tažení, známé jako *protibyrokratická revoluce*, která vedla k postupnému odbourání toho, co bylo považováno za největší neštěstí pro Srbsko - ústavy z roku 1974, a fakticky zastavila působnost většinové albánské samosprávy. Autonomie Kosova byla zrušena a kosovská oblast byla centrálně spravována z *Bělehradu*. Milošević se očividně ztotožnil s široce rozšířenou myšlenkou, že Kosovo je kolébka srbského národa a státu a tím získal na svoji stranu nemalý počet srbských nacionalistů.

Dne 2. července roku 1990 parlament Kosova v *Prištině* vyhlásil nezávislost na Jugoslávii, ale za několika dnů byl nahrazen novou regionální vládou s jediným albánským členem. Toho samého měsíce byl autonomní status Kosova zrušen definitivně, načež 7. září 1990 Albánci prohlásili Kosovo za *sedmou republiku Jugoslávské federace* s novou ústavou, ve které je oblast Kosova a Metochija pouhým administrativním útvarem bez jakékoliv autonomie. Poslanci rozpuštěného albánského parlamentu účinkujícím v ilegalitě, vyhlásili dne 22. září 1991 Kosovo za nezávislý stát. V následujícím referendu 99,7 % hlasujících potvrdilo, že Kosovo je z vůle lidu nezávislé. To však uznala pouze Albánie.

V květnu 1992 vyhlásila albánská *Demokratická liga Kosova* (LDK) pod vedením intelektuálního Albánce *Ibrahima Rugova* parlamentní a prezidentské volby, v nichž vyhrála, a Rugov se stal prezidentem. Vzhledem k vyostřujícímu se vývoji došlo v průběhu 90. let k řadě jednání na mezinárodní úrovni. V lednu 1993 ministr zahraničí USA *Warren Christopher* potvrdil závazek své vlády ze dne 25. prosince 1992, že Spojené státy jsou v případě nutnosti připraveny zasáhnout.

Během let 1993 až 1995 nastala bezkompromisní vyčkávací taktika. V roce 1996 vznikla ozbrojená organizace *Kosovská osvobozenécká armáda* (UCK), která postupně zahájila ozbrojený odpor. Její financování probíhalo zejména prostřednictvím organizovaného zločinu v evropských zemích, zejména obchodu s drogami a „bílým masem“.

Drobné potyčky přerostly postupně v otevřenou válku mezi UCK a jugoslávskou policií, a poté i s armádou a když velvyslanec USA pro Balkán *Robert Gebard* označil UCK za „*nepochybně teroristickou organizaci*“, prezident *Slobodan Milošević* zahájil rozhodnější vojenské akce.

V mezinárodním měřítku se kosovským problémem začala zabývat tzv. *Kontaktní skupina* (Spojené státy, Spojené království, Francie, Itálie, Německo, Rusko). 24. června 1998 došlo k tajné schůzce USA a UCK v západokosovské obci *Juniku*, což se neutajilo a odůvodněně to podkopalo důvěru Svazové republiky Jugoslávie (SRJ) v americkou zahraniční politiku.

Velmi důležitou roli hrála tzv. „*Dohoda*“ z *Rambouillet* (zámku u Paříže), kterou za prezidenta USA *Billa Clintona* připravila hlavně velvyslankyně USA při OSN *Madeleine Allbrightová* (narozená v Praze, národnosti Židovské a Čechoamerické). Jednalo se o zločinnou „*dohodu*“, podobnou té Mnichovské pro Československo.

Živadin Jovanović, ministr zahraničních věcí Svazové republiky Jugoslávie (SRJ) v letech 1999- 2000 napsal, že srbsko-jugoslávská delegace byla do *Rambouillet* pozvána proto, aby jednáním s delegací Albánců z Kosova a Metochie dosáhla mírového, kompromisního řešení pro status Kosovo a Metochie. Ale k *přímým* jednáním dvou delegací nedošlo, i když se

srbsko-jugoslávská delegace několikrát obrátila, ústně i písemně na zprostředkovatele, a požadovala přímá jednání obou delegací. Na všechny tyto požadavky americký zprostředkovatel *Christopher Hill* odpověděl, že albánská strana si přímá jednání nepřeje. Už tehdy bylo jasné, že Američanům se přímý dialog nehodí a že toto je skutečným důvodem, proč k němu nedošlo. Srbsko-jugoslávská delegace přijala politické části textu, nepřijala však dodatky, kterými se předpokládala vojenská okupace celého území Srbska s autonomními oblastmi a Černé Hory. V dodatcích například šlo o to, že cizí (NATO) vojenské oddíly mohou volně a bezplatně využívat pozemní, plavební a vzdušný prostor a zařízení; mohou nosit zbraně i v civilním oblečení; mohou si kdykoliv vzít k dispozici veškeré elektronické spektrum v SRJ, což znamená televizní, rádiové, policejní frekvence, pohotovostní frekvence, frekvence civilní ochrany a další bez ohlášení a úhrady, mohou kdykoliv zatknout kteroukoli osobu (občana SRJ) na území SRJ bez rozhodnutí a souhlasu soudu, nebo jakéhokoli státního orgánu. V Rambouillet nedošlo ani k „pokusu“ o dohodu, vyjednávání či úmluvu. Americký představitel *Christopher Hill* chtěl po srbsko-jugoslávské delegaci jediné, aby podepsala předem připravený text obsahující vojenskou okupaci celého státu a který servíroval dle principu „vem, nebo nech být“.

Dne 24. března 1999 začala pod názvem *Operace Spojenecká síla (Allied Force)* jedenáctitýdenní ozbrojená agrese, raketové odstřelování a bombardování SRJ bez usnesení *Rady bezpečnosti OSN*, při porušení *Charty OSN*, *Závěrečného aktu OBSE z Helsinek* a *základních zásad mezinárodních vztahů*. Dle vlastního vyjádření USA byl tehdy zaveden *precedens*, který se bude využívat, kdykoliv bude třeba.“

Daily Telegraph 27. června 1999 přiznal slova bývalého amerického ministra zahraničních věcí *Henry Kissinger*a: „Text z Rambouillet, kterým se požaduje situování vojenských oddílů NATO na celém území Jugoslávie, byl provokací. Byla to výmluva pro započetí bombardování.“ Dokument z Rambouillet byl viděn po pravdě takovým, že by ho žádný Srb nepřijal a že nikdy neměl být předložen.“

Za 78 dní „humanitárního bombardování“ NATO uprchlo ze Svazové republiky Jugoslávie 800 tisíc Albánců a 100 tisíc Srbů. Počet obětí bombardování v srbské části Svazové republiky Jugoslávie je oficiálně odhadován na 3 500. Někteří příslušníci srbské armády a policie se při operacích v Kosovu dopustili několika excesů. V roce 2009 srbský soud odsoudil 4 bývalé srbské policisty za vraždu 50 albánských civilistů ve městě *Suva Reka*.

I když měla v té době UCK 100 000 mužů a disponovala materiální a leteckou pomocí NATO, nedokázala srbskou armádu porazit.

Milošević, který byl se třemi dalšími jugoslávskými představiteli obviněn z válečných zločinů, přistoupil po nátlakových diplomatických jednáních na *dohodu*, takže 3. června 1999 začalo stahování vojsk z Kosova a 10. června NATO ukončilo bombardování Jugoslávie.

Vzápětí byla schválena *rezoluce RB OSN*, která umožnila vstup vojsk OSN na území Kosova. Přítomnost NATO sice přiměla UCK k demobilizaci, ale pouze a jen naoko, ta byla přejmenována na *Kosovský ochranný sbor (TKM)*. Část výzbroje byla sice předána vojskům NATO, ale mezi Albánci zůstalo ještě stále dost zbraní na to, aby se mohly uskutečnit odvetné akce etnických Albánců vůči Srbům. V Kosovu došlo k etnické čistce nejen Srbů, ale i Černohorců, Chorvatů, Bosenců a dalších Nealbánců. Lidé z těchto skupin byli pod pohrůzkami vyháněni ze svých domů, někteří byli zavražděni, uneseni, jiní uprchli. Podle vícero zdrojů byli někteří Srbové unášeni za účelem nelegálního obchodu s lidskými orgány.

Namísto srbské vlády podle rezoluce č. 1244 RB OSN spravuje Kosovo *mise OSN (UNMIK)* a na bezpečnost srbské menšiny dohlíží jednotky NATO pod označením *KFOR (Kosovo Force)*. TKM však začala stále více vytlačovat demokratické síly z rozhodování o Kosovu a posílila svůj vliv na obchodu s drogami, „bílým masem“, zbraněmi a kradenými auty. Fyzicky

likvidovala nejen nepohodlné albánské novináře a politické oponenty, ale začala provádět čistky i ve vlastních řadách, kdy byli vražděni i někteří nepohodlní velitelé UCK. Docházelo též k mafiánské válce mezi jednotlivými klany navzájem. Represe ze strany UCK, spojené s organizovaným zločinem se dotkly i soudního systému a drtivá většina albánských soudců se bála soudit trestné činy Albánců, kteří byli označeni za „zrádce“. Také docházelo k dalšímu vypalování srbských pravoslavných kostelů a středověkých monastýrů. TKM též začala podněcovat, vyzbrojovat albánské separatisty v sousedním Srbsku a Makedonii a posílala tam své ostřílené velitele. KFOR se dostala do podřadné role neúspěšných „hlídačů“, kteří měli od sebe oddělovat Albánce od živořících nealbánských menšin.

Po pádu vlády Miloševiče v Jugoslávii byl zpracován plán stabilizace, který byl schválen jak novou jugoslávskou vládou, tak i Evropskou unií, Washingtonem i Moskvou a vládu v Kosovu fakticky převzali politici, kteří jsou úzce spjati s bývalou UCK a mezinárodním organizovaným zločinem.

Parlament autonomní oblasti vyhlásil dne 17. února 2008 nezávislost na Srbsku a prohlásil Kosovo za demokratický, světský a multietnický stát. Oficiální orgány a představitelé Srbska však nezávislost Kosova neuznávají a považují oblast nadále za součást Srbska. Postoj ostatních států zde není jednotný.

Nezávislost Kosova uznalo 109 zemí a většina členů EU včetně Spojeného království, Francie a Itálie. Slovy ministryně zahraničí Riceové uznaly samostatnost Kosova i Spojené státy. S nimi také Turecko. V říjnu 2008 nezávislost Kosova uznaly Černá Hora a Makedonie, dosavadní spojenci Srbska. Proti uznání samostatného státu Kosovo vystupují zejména Srbsko, Rusko, dále například Řecko, Španělsko, Kypr, Rumunsko, Slovensko.

Vláda ČR uznala nezávislost Kosova dne 21. května 2008 a dva dny nato prezident Václav Klaus přijal srbského velvyslance a ujistil ho, že „na vztazích Čechů k Srbům se nic nemění“.

Bosna a Hercegovina

Jde o hornatou zemi v jihovýchodní Evropě na Balkánském poloostrově na břehu Jaderského moře.

Rozloha: 51 209 km čtverečních; **počet obyvatel:** 3 791 622; **obyvatelé:** 51 % Bosňáků, 30,8 % Srbů, 15,4 % Chorvatů; **náboženství:** islám 51 %, srbské pravoslaví 31 %, římskokatolické 15 %; **jazyk:** bosenština, srbština, chorvatština; **politický systém:** de facto konfederativní republika; **metropole:** Sarajevo (počet obyvatel 297 416); **měna:** konvertibilní marka (BAM).

V této oblasti lze vysledovat lidské osazení až do *neolitu*. V průběhu staletí bývala obývána *Ilyry, Kelty, Góty* a nakonec *Slovany*. Místní Slované byli součástí *Východořímské (Byzantské) říše, chorvatského* či *rašského* království nebo *Uher*.

V roce 1353 vzniklo první nezávislé bosenské království.

Od roku 1463 n.l. se země dostala pod nadvládu *Osmanské říše*. Mnoho bosenských křesťanů přešlo na islám, čímž později došlo ke vzniku specifického etnika bosenských muslimů. Muslimové byli upřednostňováni. Pouze oni mohli například žít ve městech.

Od roku 1878 až do I. světové války připadla země *Rakousko-Uhersku* a stala se na základě smluv jeho *protektorátem*. Mandát byl však pouze dočasný a formálně zůstala suverenita nad zemí tureckému sultánovi. Sarajevský atentát na následníka rakousko-uherského trůnu v roce 1914 Františka Ferdinanda d'Este přerostl v první světovou válku.

Po čtyři roky trvající válce se *Bosna* spolu se *Srbskem, Chorvatskem a Slovinskem* stala součástí nově vytvořeného *Státu SHS* (srba, hrvata, slovenaca), později *Království SHS* a ještě později *Království Jugoslávie*.

Po II. světové válce byl zemi udělen *statut suverénní republiky* v nově vytvořené jugoslávské federaci.

Po rozpuštění *Socialistické federativní republiky Jugoslávie* země v roce 1992 vyhlásila *nezávislost*, která byla následována ničivou bosenskou válkou (1992- 1995), kdy proti sobě stáli Srbové, Chorvati a Bosňáci.

Na základě vyjednávání *Franjo Tudmana, Alija Izetbekoviče a Slobodana Miloševiče* o budoucí podobě země a jejím poválečném uspořádání v americkém *Daytonu*, podepsali dne 14. prosince 1995 mírovou dohodu zástupci všech znesvářených stran. Ve 21 století došlo k uznání *Chorvatů a Bosňáků* jako *konstitutivního národa v Republice Srbské a Srbů* ve federaci *Bosny a Hercegoviny*.

Chorvatsko

Chorvatsko leží v jihovýchodní Evropě na Balkánském poloostrově na břehu Jaderského moře a na více než tisíci ostrovech.

Rozloha: 56 594 km čtverečních; **počet obyvatel:** 4 171 954; **obyvatelé:** Chorvati 90 %; **náboženství:** římskokatolické 90 %; **jazyk:** chorvatština; **politický systém:** Unitární stát a parlamentní republika; **metropole:** Záhřeb (790 000 obyvatel); **měna:** kuna (100 lipa) (HRK).

V dobách př.n.l. žily v dnešním Chorvatsku *ilyrské kmeny*, které se později stáhly na území dnešní Albánie.

Během 1-2 století př.n.l. vytvořili *Římané* na Balkáně rozsáhlou provincii *Illirycum*, která zahrнула také dnešní chorvatské území.

Od 7.stol. se zde začali usazovat Slované, kteří později tvořili chorvatský stát.

Roku 1102 bylo chorvatské království spojeno personální unií s *uherským státem*; někteří historici se však domnívají, že šlo spíše o anexi.

Za vlády *Habsburků* a za dob *Rakouska-Uherska* byla země *pod uherskou nadvládou* a byla jediným přístupem Uherska k moři. V té době také čelila výbojům z Osmanské říše. Proti turecké hrozbě byla vytvořena vojenská hranice.

Od roku 1918 bylo Chorvatsko spolu se Srby a Slovinci královstvím (SHS), které se přejmenovalo na Království Jugoslávie.

Roku 1939 získalo jistou *autonomii* vytvořením chorvatské bánoviny.

Po faktické likvidaci Jugoslávie nacistickým Německem roku 1941 vyhlásili chorvatští fašisté, tzv. *ustašovci* *Nezávislý stát Chorvatsko*, zahrnující větší část chorvatských zemí a rovněž Bosnu a Hercegovinu. Ustašovský režim *Ante Paveliče* povraždil v srpnu 1941 na 335 000 příslušníků srbské menšiny, mnohé z nich v koncentračním táboře *Jasenovac*.

V poválečném období bylo Chorvatsko *lidovou republikou (1945-1963) resp. socialistickou republikou (1963-1990)* v rámci Federativní lidové, resp. Socialistické federativní republiky Jugoslávie.

V roce 1991 vyhlásilo Chorvatsko spolu se Slovinskem *nezávislost*, uznanou roku 1992 Evropským společenstvím, což rozpoutalo *válečný konflikt*, vlekoucí se do roku 1995. Jugoslávská federace však samostatnost neuznala. Chorvatský generál *Ante Gotovina* byl *Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii* obviněn z válečných zločinů během *Operace Bouře* v r. 1995, při které muselo 200 000 Srbů opustit své domovy. Gotovina a další chorvatští generálové byli však *tribunálem v Haagu* zproštěni viny. To bylo kritizováno především Srbskem jako politické rozhodnutí.

Slovinsko

Slovinsko je středoevropský stát sousedící s Itálií, Rakouskem, Maďarskem, Chorvatskem a malou částí s Jaderským mořem (Terstský záliv).

Rozloha: 20 273 km čtverečních; **počet obyvatel:** 2 061 085; **obyvatelé:** Slovinci 83,06 %, Srbové 1,98 %, Chorvati 1,81 %, Bosňáci 1,10 %; **náboženství:** katolíci 57,8 %, ateisté 10,1 %, ostatní neuváděni; **jazyk:** Slovinština, italština, maďarština; **politický systém:** parlamentní republika; **metropole:** Lublaň (284 355 obyvatel); **měna:** euro (EUR).

Oblast dnešního Slovinska byla osídlena již v období starší doby kamenné, v období 2. tisíciletí př.n.l. *Ilyry*. Právě od názvů některých jejích kmenů vznikla pojmenování některých jadranských oblastí – *Dalmácie* (kmen Dalmátů) či *Istrie* (kmen Histri).

Kolem roku 1000 př.l. na území dnešního Slovinska založili své osady *Řekové*.

V době železné osídlili oblast *Keltové*. Jejich kmen Norikové tam založili *Království Norické*.

V období let 15 až 10 př.n.l. se Norického království zmocnili *Římané* a ustavili zde svoji provincii *Noricum*.

V polovině 6. století sem přišli Germáni *Langobardi*.

Roku 550 přišli ze severu *alpští Slované* a později *Slované z jihovýchodu*. Současné Slovince pokládáme za potomky alpských Slovanů.

Až do 11. stol. si podstatná část slovanského obyvatelstva do značné míry udržela slobodné postavení a řídila se vlastními zákony. Všechny vyšší sociální skupiny byly však později tvořeny příslušníky nového německého etnika *Eppensteinů*, *Spankeimů* a *Celjských*.

Konkurenty *Habsburků* byl rod hrabat *Celjských* (jejich rodový znak – modrý štít se třemi šesticípmi zlatými hvězdami byl převzat do současného státního znaku Slovinska).

Habsburkové definitivně ovládli slovinské etnické území a v roce 1526 již ovládali všechny slovinské země. Obyvatelé byli zubožováni tureckými vpády a zvýšenými daněmi. Proto v letech 1473, 1478 a 1515 docházelo k *rolnickým povstáním*, které byly vojensky krvavě potlačeny. Postavení Slovinců zlepšily až reformy *Marie Terezie* a *Josefa II.*

V období let 1364-1918 existovalo na území Slovinska *Kraňské království*, které bylo v letech 1815-1918 *korunní zemí* Rakouského císařství resp. Rakouska-Uherska s hlavním městem Lublaň.

V první světové válce byli perzekvovaní Slovinci nuceni dokazovat věrnost císaři a své rakousko-uherské vlasti i na válečných bojištích. Od května 1915 bylo desetitisíce slovinských vojáků nasazováno společně s vojáky všech ostatních národů habsburské monarchie na 600 kilometrů dlouhou jihozápadní frontu neboli italskou frontu, kde po stovkách a tisících hynuli.

Rozchod s habsburskou monarchií se datuje 11. říjnem 1918, kdy slovinská reprezentace odmítla možnost podílet se na vídeňské vládě.

29. října 1918 se území Slovinska stalo součástí *Státu Srbů, Chorvatů a Slovinců*.

1. prosince 1918 se Stát Srbů, Chorvatů a Slovinců spojuje se Srbským Královstvím - vzniká *Království Srbů, Chorvatů a Slovinců*, které se od října 1929 včleňuje do *Království Jugoslávie*.

Po okupaci Jugoslávie v dubnu 1941 bylo území Slovinska *rozděleno* mezi Německo, Itálii a Maďarsko.

Dne 19. února 1944 se *Slovinský národně osvobozenecský výbor* přejmenoval na *Slovinskou národně osvobozenecskou radu* a současně se prohlásil za *nejvyšší zákonodárný a zastupitelský orgán* ve Slovinsku a v následujícím roce bylo Slovinsko poprvé v historii uznáváno za *státní útvar*.

Na konci druhé světové války v květnu 1945 osvobodily oddíly jugoslávské armády prakticky celé slovinské etnické teritorium. Přesto ještě i po ukončení bojů došlo k velkým lidským tragédiím. Britové vydali *Titovi* na jeho žádost zajaté chorvatské ustašovce, slovinské domobrance a další jugoslávské kolaboranty, prchající před komunisty do Korutan, neboť Tito byl stále jejich spojenec. A tak 35 000 příslušníků bývalých kolaborantských jednotek,

mezi nimi i 8000 slovinských domobranců bylo u korutanského města *Bleiburg* postřeleno kulomety. Celkově se odhaduje, že Titovi vojáci krátce po ukončení války fyzicky zlikvidovali okolo 13 600 příslušníků slovinských protipartyzánských jednotek, resp. s nimi sympatizujících civilistů. Oběti komunistické odplaty skončily v téměř 500 masových hrobech, mj. v krasových propastech, důlních šachtách nebo protitankových okopech po celém slovinském teritoriu.

Slovinsko v rámci jugoslávské federace bylo nejprve lidovou republikou a od roku 1963 socialistickou.

25. června 1991, o den dříve než se očekávalo - s cílem předejít případnému zákroku federálních orgánů - vyhlásil slovinský parlament formou *Deklarace o nezávislosti úplnou samostatnost Republiky Slovinsko*. Důležité bylo, že státní samostatnost vyhlásilo ve stejný den také Chorvatsko. Federální vláda označila jejich postup za nelegální a neplatný a 27. června začala jugoslávská lidová armáda (JLA) obsazovat hraniční přechody s Rakouskem a Itálií a řadu důležitých bodů. Slovinský prezident *Milan Kučan* vyzval slovinské obyvatelstvo k obraně republiky. Od 28. června bylo proti Slovinsku nasazeno také federální letectvo. Letadla JLA bombardovala slovinské letiště, dopravní spoje a telekomunikační objekty. Milošević a jeho mocenská skupina ukončili válku po deseti dnech, protože byli již fakticky dříve odhodláni „cizorodé a nezkrotné“ Slovinsko z jugoslávského svazku propustit.

Dne 15. ledna 1992 uznaly nezávislost Slovinska země EU a krátce poté další evropské i mimoevropské země včetně Ruska a USA. Hraniční spory však stále nejsou definitivně vyřešeny.

Makedonie

Republika Severní Makedonie je evropský vnitrozemský stát na Balkánském poloostrově, sousedící se Srbskem, Kosovem, Bulharskem, Řeckem a Albánií. Makedonie představovala po určitou dobu nejmocnější stát starověkého světa a proto se někdy užívá také termín Makedonská říše.

Rozloha: 25 713 km čtverečních; **počet obyvatel:** 2 091 719; **obyvatelé:** Makedonci 64,18 %, Albánci 25,17 %, Turci 3,85 %, Cikáni 2,66 %, Srbové 1,78 %, Bosňáci 0,84; **náboženství:** pravoslaví 65 %, islám 33,3 %; **jazyk:** makedonština; **metropole:** Skopje (více než 60 000 obyvatel); **politický systém:** parlamentní republika; **měna:** makedonský dinár (MDK).

Sčítání lidu zahájené 1. října 2011 makedonská vláda předčasně ukončila, protože vyvolávalo etnické napětí mezi albánskou menšinou a lokální náboženské nepokoje.

Prakticky všechny země sousedící s Republikou Makedonií vznášely v nedávné minulosti teritoriální nároky na Makedonii, a proto jsou nezhřídka označovány jako „čtyři vlci“. Kosovo se z perspektivy Makedonců stává „pátým vlkem“.

Území Makedonie bylo osídleno lidmi již od eneolitu. S místními kmeny se v období 2000-1200 let př.n.l. smísily přicházející kmeny *indoevropské*. Do oblasti přišli také předchůdci *antických Makedonců*. Dále tu žili *Ilyrové*, *Thrákové*, *Pajonové*, *Edomové* aj. S nimi se rychle vypořádal *Filip II* (vládl v letech 359-336 př.n.l.). Jeho cíl si osvojil jeho mladý syn *Alexandr*, zvaný také *Veliký* (vládl v letech 336-323). Po jeho smrti se makedonská veleříše začala rychle rozpadat. Řecká města se proti nadvládě Makedonců vzbouřila a žádný z dalších panovníků nebyl schopen zajistit Makedonii dlouhodobou rovnováhu. Politická a hospodářská stabilita nastala až v období vlády *Antigona II. Gonatase* (vládl v letech 227-239 př.n.l.).

Ve 3. *římsko-makedonské válce* (171-168 př.n.l.) byla makedonská armáda tvrdě poražena, makedonský král *Perseus* zajat a velké množství makedonských obyvatel bylo prodáno do otroctví. Pod římskou nadvládou se Makedonie v roce 148 stala *římskou provincií*.

V 9. století se země dostala pod říši *Bulharskou* a v 11. století se stala centrem Bulharska. Mezi 14. a 20. stoletím tu vládli *Turci*. Poté byla země *rozdělena* Mezi Srbsko, Bulharsko a Albánii.

Roku 1929 se území dnešní Makedonie stalo součástí *Vardarské bánoviny*.

Během první světové války (1915-1918) zde vládlo *Bulharské carství*.

Během druhé světové války (1941-1944) byla země opět ovládána Bulharskem.

Mezi válkami se Makedonské území dostalo opět pod *srbskou* vládu jako součást nově vzniklého Království Srbů, Chorvatů a Slovinců. *Vnitromakedonská revoluční organizace* (VMRO) byla napojena především na *Mussoliniho* i na chorvatské nacionalisty. O makedonskou otázku a VMRO měla zájem *Kominternu*, která deklarovala, že národně osvobozenec boj lidu v Makedonii a Thrákii považuje za nejdůležitější předpoklad úspěchu revoluce na Balkáně. V rámci *Titovy* Jugoslávie se Makedonci zcela nepochybně považovali za příslušníky samostatného makedonského národa. Nejdůležitějším pilířem při budování makedonské státnosti se stala *Komunistická strana Makedonie*.

Po skončení druhé světové války bylo území Makedonie 30. dubna 1945 přejmenováno na *Lidovou Republiku Makedonii* (LRM).

V roce 1945 byla LRM včleněna do *Socialistické federativní republiky Jugoslávie* (SFRJ) a v roce 1963 byla přejmenována na *Socialistickou republiku Makedonii* (SRM). Její stabilitu ohrožoval nacionalismus její albánské menšiny, který se inspiroval emancipačními aktivitami kosovských Albánců. Demonstrující makedonští Albánci požadovali připojení albánských oblastí v Makedonii k sousednímu Kosovu. Koncem roku 1990 na jednom z předvolebních mítinků albánské *Strany demokratické prosperity* (PDP) v *Tetovu*, zpívalo na 40 000 příznivců nacionalistické a separatistické písně a část z nich skandovala v ulicích různá nepřátelská hesla, a to včetně jednoznačného: „Tady je Albánie!“

V červnu 1991 Makedonský parlament přijal *Deklaraci o svrchovanosti Makedonie i Usnesení o uskutečnění referenda*. V tomto referendu se 95 % všech hlasujících ze 72 % oprávněných voličů vyslovilo pro nezávislost země a krátce poté parlament přijal deklaraci *Prohlášení nezávislosti*.

Po rozpadu Jugoslávie roku 1991 vyhlásila Makedonie *nezávislost*. Jugoslávie pod vedením *Slobodana Miloševiče* zprvu uznávala makedonský národ, ale nikoli už stát. Přelomem v makedonsko-jugoslávských vztazích bylo r. 1996 vzájemné uznání. Diplomatically uznaly makedonský stát jako první Bulharsko (již začátkem roku 1922) i Albánie a další státy. V polovině roku 1997 měla Makedonie navázané diplomatické vztahy s 84 státy světa. Prezident Makedonie *Boris Trajkovský* (1999-2004) platil za vyzrálého politika, schopného reprezentovat zemi v zahraničí i za vhodného arbitra při řešení etnických i vládních krizí. Přes všechna opatření docházelo k ostrým ozbrojeným střetům etnických Albánců a makedonské policie. Albánci například navzdory rozhodnutí Ústavního soudu střelbou bránili odstranění albánských vlajek z radnic *Gostivaru* a *Tetova*, kdy oběťmi byli 3 mrtví a bezmála 200 raněných včetně policistů, anebo když si útoky albánských extrémistů a *Národní osvobozenec armády* (NLA) na policejní stanice a vládní budovy vyžádaly mnoho zraněných a zastřelených. Přitom NLA vedla neoficiální rozhovory s NATO.

V letech 2000-2001 zuřil *ozbrojený spor* mezi makedonskou vládou a albánskými povstalci z *NLA*, který se dostal až na hranu občanské války. Odsunutá jugoslávská vojska „nahradilo“ 800 příslušníků bílých přileb *Ochranných sil OSN* (UNPOFOR) a 360 amerických vojáků pod záštitou OSN. V září 2001, těsně po podepsání *Rámcové dohody* proběhla pod názvem *Nezbytná sklizeň* fakticky neúčinná třicetidenní první operace NATO se 3 500 vojáky, mající odzbrojit etnické albánské obyvatele a zničit jejich zbraně. Další mise proběhly pod názvy *Jantarová liška*, *Spojenecký soulad*, *Concordia*, *OBSE* anebo též policejní mise *EU Proxima*.

Komise *Evropského společenství* (ES) prohlásila, že Makedonie splňuje všechna kritéria pro uznání nových států východní a střední Evropy a že „země ES jsou ochotné uznat tento stát jako suverénní a nezávislý v rámci existujících hranic a pod jménem, které bude přijatelné pro všechny zúčastněné strany. Pro makedonskou politickou reprezentaci byl ovšem jakýkoli jiný název než Republika Makedonie nepřijatelný.

V roce 2012 v Makedonii znovu vypukly *etnické nepokoje* mezi Albánci a Makedonci a k dalšímu konfliktu došlo v květnu 2015.

K oficiálnímu přejmenování Makedonie došlo v únoru 2019. Její nejnovější název je *Republika Severní Makedonie*.

Jugoslávie (za b) Po rozpadu *Rakouska-Uherska* vzniklo v jižní části Balkánu obývané Jihoslovany *Království Slovinců, Chorvatů a Srbů* (SHS). Prvním panovníkem SHS byl srbský král *Petr I. Karadjordjevič*. Po něm se za pomoci vojenských kruhů chopil moci jeho nejstarší syn, král *Alexandr I. Karadordjevič* a po jeho zavraždění se jeho nástupcem stal jedenáctiletý syn *Petr II. Karadordjevič*, za něhož do jeho plnoletosti (1914) vládla regentská rada, vedená jeho strýcem *Pavlem Karadordjevičem*.

Království SHS bylo vyhlášeno dne 29. října 1918 králem *Alexandrem I. Karadordjevičem*. Jeho součástí se staly kromě dvou samostatných království *Srbska a Černé Hory* ještě *Chorvatsko a Slavonie, Kraňsko, Jižní Štýrsko, část Korutan a Dalmácie*.

Dne 1. prosince 1918 došlo ke sjednocení Království SHS se Srbským královstvím a k vyhlášení *Království Srbů, Chorvatů a Slovanů* jako společného státu všech *Jihoslovánů* s hlavním městem *Bělehradem*. Vztahy mezi novými mocenskými orgány a obyvatelstvem i mezi národnostními skupinami navzájem byly napjaté a komplikované, často násilné a krvavé, vyvolávající nestabilitu. Nebýt srbské armády, policie a podpory západních mocností, brzo by se asi království rozpadlo.

Srbští socialisté pod vlivem III. internacionály přijali *Leninův* maximalistický program a 19. dubna 1919 založili *Socialistickou dělnickou stranu* s komunistickou většinou. Této straně se postavila *Demokratická strana* prosazující agrární reformu.

28. června 1921 vznikla *ústava*, poukazující na hluboký rozkol, který zel v Království SHS jako následek dávného konfliktu mezi západní a východní církví i staleté vzájemné nenávisti mezi habsburskou a osmanskou říší.

Boj o *státní hranici* probíhal především v Paříži. Itálie měla odmítavý postoj. Francie a Itálie prosazovaly vznik velkého Srbska.

Alexandr, chtěje zachovat celistvost království dal mu nový název *Jugoslávie* a 3. října 1929 ho rozdělil do 10. *bánovin*, tj. územních jednotek, kde všichni jejich představitelé byli komunisté.

V roce 1921 byla *Komunistická strana* postavena mimo zákon, protože chtěla zničit Království Srbů, Chorvatů a Slovinců (SHS) kvůli jejím důsledným antisovětským postojům, aby tak na Balkánu mohly vzniknout nezávislé, ve federaci spojené sovětské republiky.

Vláda Jugoslávie k vyřizování účtů se svými odpůrci často používala *placené zabijáky*, což vyvolalo velké pobouření evropské veřejnosti a přimělo tak významné osobnosti, jakými byli *Albert Einstein* a *Heinrich Mann* aby protestovali u *Mezinárodního sdružení pro ochranu lidských práv*. Parlament byl prohlašován za policejní a otevřeně zazněla otázka na adresu srbského generála *Petara Živkoviče*: „Jak je to možné, že ve státě se 14. miliony obyvatel je nejvhodnějším kandidátem na funkci ministerského předsedy cikánský zabiják?“

Dne 9. října 1934 v *Marseille* byl *Alexandr* zastřelen. Stopy k organizátorům atentátu vedou všemi směry: do Říma, Budapešti, Vídně, Moskvy, dokonce i do Londýna. Hlavním podezřelým zůstává italský diktátor a spolutvůrce a průkopník fašismu *Benito Mussolini*,

a to údajně kvůli jugoslávským anekčním choutkám, a aby zajistil Itálii na Balkáně hegemonní postavení.

Dne 6. dubna 1941, bez jakéhokoli ultimáta či vyhlášení války *napadlo* království Karadjordjevičů *Německo*, a to spolu s *italskými, maďarskými a bulharskými* jednotkami. O vládu nad okupovaným územím jugoslávského státu i Slovinska se rozdělilo Německo, Itálie a Maďarsko.

Chorvatsko získalo formální samostatnost, kterou si připisovalo ultranacionální, ke katolictví se hlásící a fašistické *Chorvatské revoluční hnutí – Ustašovci*. Ti zahájili „*rasovou revoluci*“, namířenou především proti Srbům. Holokaust proti Srbům dosáhl nejméně 30 000 obětí, při čem vražd a násilností se dopouštěli i maďarští a bulharští okupanti a kosovští Albánci.

Kurz pevně organizované Komunistické strany Jugoslávie (KSJ) určovala Moskva, která si na uskutečňování svých plánů vybrala Chorvata *Josipa Brodže Tita*, agenta kominterny, který se stal generálním tajemníkem KSJ a který se především zbavil nepohodlných intelektuálů. Jádrem politického sváru Tita se *Stalinem* bylo v tom, že Stalin zdůrazňoval, že současně nemá jít o socialistickou revoluci, ale jen o osvobození od fašistického útlaču, což Tito a jeho spolupracovníci ignorovali. Tito rozhodl, že odboj bude decentralizován a řízen partyzány. Žil na hradě, obklopil se vybranou skupinou jemu oddaných intelektuálů, souhlasil s kultem vlastní osobnosti, který se nelišil od Stalinova a uměl užívat darů života.

Britové dobře viděli, že bez ohledu na společné neštěstí je mezi Srby a Chorvaty obrovská nenávist. Chtěli podporovat gerilovou válku, jejich agenti měli vyvolávat na obsazených balkánských územích neklid, který by postačoval k tomu, aby v nich mohly setrvat silnější vojenské posádky a takto bylo možné dále působit na prostředky a komunikace Osy (Berlín-Řím-Tokio).

Zásluhou anglického diplomata a armádního generála *Fitzroye Macleana* byla k Titovi vyslána oficiální mise. *Winston Churchill* byl přesvědčen, že partyzáni jsou jedinou gerilovou skupinou, schopnou úspěšně „zabíjet“ Němce. Choulostivá hra mezi Jihoslovany, Brity a Rusy, jejímž cílem bylo získání politického vlivu na Balkáně, probíhala se společným vědomím, že nejprve je nutno zvítězit nad Němci.

Dne 7. března 1945 vyhlásil maršál Tito první dočasnou vládu *Demokratické federativní Jugoslávie*. Rudá armáda s jugoslávskými vojáky osvobodila Bělehrad.

KSJ vládla „železnou“ rukou za použití všech prostředků, včetně teroru. Pokračoval hon na jednotky ustaševců, četníků a domobrany, byl znárodněn velký kapitál, bez náhrady byla vyvlastňována půda o větších rozlohách. K pravoslavné církvi, muslimům a katolíkům se komunisté chovali přezíravě. Jistý prelát řekl Titovi, když ho chtěl přesvědčit, že ve školách nemá rušit výuku náboženství, že „Strach před bohem je pro vaše občany to nejlepší. Budou-li se bát boha, budou se bát také Vás“.

Terstská oblast (hranice s Královstvím Srbů, Chorvatů a Slovinců a příslušnost k italskému království vyřešila r. 1920 Rapalská smlouva) se stala jedním z nejožehavějších bodů rodícího se konfliktu mezi východem a západem. O problematiku severojadranský přístav Terst se zajímala jak Moskva, tak Washington a Londýn a Tito byl přesvědčen o plné podpoře SSSR. Avšak od Stalina mu přišel příkaz: „Do čtyřiařiceti hodin musíte stáhnout své jednotky z Terstu, nechceme se kvůli tomu zaplést do třetí světové války“. Tito vystoupil s projevem, v němž se zmínil o slovinských územních požadavcích a dodal, že velmocí nebudou o Jugoslávii smlouvat jako o pár drobných. Stalin prostřednictvím svého velvyslance v Bělehradě jugoslávské vládě oznámil, že Titovy výroky považuje za nepřátelský čin a že při jejich pokračování musí počítat s otevřenou sovětskou reakcí. Nastalo usmíření, načež americká letadla začala systematicky opět narušovat vzdušný prostor „Titolandu“ a po sestřelení amerického letadla a smrti dvou pilotů se začalo psát o možné atomové odplatě.

Tito začal uplatňovat politiku, která by se dala považovat za pokus učinit z Bělehradu centrum lidově demokratických států a ideologického protivníka Moskvy. Stalin obvinil KSJ z odmítání politického ideologického prvenství SSSR a vyřkl také smrtelnou hrozbu: pokud Tito a jeho lidé neustoupí, stihne je osud *Trockého*.

Americká vláda přijala rozhodnutí, že Jugoslávii v případě Stalinova útoku poskytne zbraně. Churchill roku 1954 tvrdil: „Pokud bude náš spojenec Jugoslávie napaden, budeme bojovat a umírat s vámi.“ Tito se nadále domníval, že Jugoslávie by se neměla příliš vázat na NATO. O socialismu v Jugoslávii prohlásil, že „musí to být socialismus s lidskou tváří“ a při decentralizaci stranického aparátu nechal změnit dokonce samotný název své strany: KSJ se přejmenovala na *Svaz komunistů Jugoslávie* (SKJ).

Komise pro zahraniční záležitosti Nejvyššího sovětu dospěla v roce 1954 k závěru, že Jugoslávii nelze považovat za kapitalistický stát, i když spolupracuje se západními zeměmi. Nikita Sergejevič Chruščov jménem ÚVKSS odeslal SKJ dopis s návrhem urovnání starých sporů, což bylo Jugoslávii zpočátku respektováno. Kolísání ve vztazích s SSSR i se západem však pokračovalo. Navzdory přetahování amerických a ruských půjček Tito označil NATO a *Varšavskou smlouvu* za „dvojí zlo“. Anglický velvyslanec v Bělehradě tvrdil: „Pokud Tita necháme jednat podle svého, bude pravděpodobně škodit sovětsko-čínským zájmům v Asii víc, než bychom dokázali my politickými prostředky“.

Už v září 1966 KSJ přiznala, že se v posledním desetiletí v Kosovu vůči *Albáncům* postupovalo nezákonně a že byli *diskriminováni*. (Policejní teror vrcholil v letech 1955-56, kdy byly Albáncům zabavovány tradičně uchovávané zbraně. Akce si vyžádala stovky lidských životů). Srbochorvatština byla ve veřejných projevech upřednostňována před slovinštinou. Při tom Chorvati pociťovali ponižující jazykovou a všeobecnou podřízenost a vyžadovali vlastní jazyk a vlastní republiku.

Jugoslávské vedení se rozhodlo prohlásit muslimy v Bosně a Hercegovině za samostatné etnikum.

V Chorvatsku se začala uskutečňovat „etnická rovnováha“ zejména v bezpečnostních službách, kde byli Srbové obzvláště silně zastoupeni. Srby tam označili za menšinu s tím, že pokud nejsou spokojeni, můžou odejít.

Situace na Balkáně zůstávala „sudem střelného prachu“. Jugoslávský velvyslanec v Moskvě *Veljko Mičunović* napsal: „Sovětský svaz je zde přítomen prostřednictvím Bulharska, Spojené státy americké prostřednictvím Řecka, Čína prostřednictvím Albánie a mezi těmito státy stojí Jugoslávie jako hlavní činitel politiky nezáúčastnosti. Stále častěji se hovořilo o nejisté budoucnosti Jugoslávie.“

Při sčítání obyvatelstva roku 1971 se ukázalo, že „muslimský národ“ v Bosně má relativní většinu a že ho v celé Jugoslávii předčí pouze Srbové a Chorvati, že díky rozdílnému stupni demografického vývoje se poprvé v moderních dějinách Srbové stali početně slabšími než jejich sousedé Muslimové, Albánci a Makedonci a že srbská vláda ztratila kontrolu nad autonomními oblastmi Vojvodiny a Kosova.

Jednou z nejvýznamnějších jugoslávských osobností se stala *Jovanka Budisavljević*, s velkou pravděpodobností agentka bývalého spolupracovníka NKVD *Ivana Krajačiče*, šéfa jugoslávské tajné služby udržujícího podezřelé styky s Moskvou. Krajačič ji představil maršálovi *Josipu Brozovi* a krásná partyzánska Jovanka se stala *Jovankou Broz*. (Krajačič byl Titův důvěrník, choval se k němu jako k sobě rovnému a na „dvoře“ vystupoval jako šedá eminence.)

Prezident Tito zemřel 4. května 1980 a v Jugoslávii se vytvořilo jakési direktorium odpovědné za řízení státu v těžkých dobách. V tomto roce kvůli kritickému postoji k vládě bylo policejně stíháno 600 osob.

Začaly nepokoje v *Kosovu*. Možnost dialogu mezi Srby a Albánci, které nerozdělovaly pouze dějiny, ale také náboženství a různý stupeň civilizačního vývoje se zhoršily. K *protestům* trvajícím od 11. března 1981 do prvních dubnových dnů se nechalo strhnout přibližně 15 000 převážně mladých lidí. Přidali se i Albánci, osídlené oblasti Makedonie a Černé Hory a propuklo skutečné lidové povstání. Vyžadovalo Kosovskou republiku, neboť Albánci se stali po Srbech, Chorvatech a Muslimech, společně se Slovinci čtvrtým nejpočetnějším etnikem ve federaci. V celé oblasti byl vyhlášen mimořádný stav a proti vzbouřencům zakročovala svazová policie a přibližně čtvrtina ozbrojených sil. Kosovské události přiměly strnulou pravoslavnou církev k akci na obranu srbského národa.

V létě 1982 se hospodářská situace přiblížila k úplné *katastrofě*. Zvyšovala se inflace. Úroky z poskytnutých úvěrů činily 5 milionů dolarů. Znovu přispěchala na „pomoc“ americká vláda společně s Mezinárodním měnovým fondem MMF se zapojením 583 bank. Nastal ještě větší diktát zahraničního kapitálu – zaprodávali nejvzácnější dědictví po Titovi: státní nezávislost.

Srbové protestovali proti fyzickému a psychickému násilí, jímž údajně chtěla kosovská albánská většina slovanskou menšinu přinutit k vystěhování. V tomto období naprostého úpadku jednala každá republika podle svých vlastních zájmů. Mezi mladými bouřliváky se prosadil i *Slobodan Milošević*.

Slovinci si začali uvědomovat, že by mohli žít i bez Srbské ochrany s představou občanské společnosti moderního světa a poukazovali na možnost využití svého práva na sebeurčení.

Srbský národ rozptýlený v sedmi republikách a oblastech byl ekonomicky podřízen Slovinsku a Chorvatsku a ani v užším Srbsku neměl záruku naprostého bezpečí. V republikách a oblastech, kde byl v menšině, byl ve vážném ohrožení, tj. především v Kosovu, ale také v Chorvatsku. V memorandu byli Srbové vydáváni za oběť Jugoslávie.

Spor mezi Slovinci a Srby propukl v plné síle na podzim r. 1986 v podobě konfliktu mezi svazy spisovatelů obou národů. Na západě byla vydána zpráva o porušování lidských práv v Jugoslávii. Objevila se teze, že pro západ by bylo výhodné podpořit v Jugoslávii státní převrat.

Slobodan Milošević, srbský „charismatický vůdce, a současně člověk bez vlastností“ zavedl v republice variantu „četnicko-stalinského režimu“. Vyzvedl myšlenku „o Srbsku, které bude velké, nebo nebude vůbec“. V tomto nacionalistickém opojení zaujímala otázka Kosova nejdůležitější místo. Milošević usiloval o naprostou podřízenost Kosova při podpoře příslušníků policie a armády. Srbští předáci žádali zrušení autonomie Kosova a neskrývali, že za největší nepřátele považují Slovinci a Albánci.

Milošević prosazoval návrat k státnímu *centralismu*. V Kosovu se v r. 1989 při nepokojích zatýkalo. V atmosféře teroru a rasizmu byl v oblasti zřízen stanný soud.

V květnu 1989 byl Milošević zvolen *prezidentem* Srbska.

Už na podzim 1990 CIA předpovídala, že v příštích 18 měsících „pravděpodobně“ dojde k rozpadu Jugoslávie a vzplanutí občanské války. Jeden z vysokých úředníků amerického ministerstva zahraničí prohlásil, že „jugokomunismus koneckonců zachránil 22 milionů lidí“ – zřejmě před sovětskou diktaturou.

V červnu 1991 v prostoru před parlamentem Slovinci odstranili jugoslávskou vlajku a nahradili ji bílo-modro-červenou, co by symbolem osvobozenického boje. JLA nařídila přesun tankových jednotek, ty překročily slovinsko-chorvatské hranice, avšak Slovincům se podařilo útok odrazit. Vojáci JLA se po stovkách vzdávali a dezertovali.

Celistvost Jugoslávie nejrozhodněji *prosazovaly* státy Francie, Španělsko, Velká Británie a Itálie; USA celistvost *podporovaly*.

Bezmocnost Ruska přiměla Srby obracet se na Západ. USA prohlásilo, že za žádnou cenu neuznají nezávislost Slovinska a Chorvatska.

Srbové vojensky dosáhli v Chorvatsku svých cílů. Znesnadňovali práci mezinárodních pozorovatelů vyslaných EHS do Slovinska a Chorvatska, ale vzápětí se obrátili na OSN s žádostí o vyslání modrých přileb na válečná území s jasným záměrem, aby tam hájily jejich územní zisky.

Západní diplomacie nepřišla včas s jasnou politickou koncepcí a s rozhodnutím, který z jihoslovanských národů útočil a který byl napaden, kdo je katem a kdo obětí.

V druhé polovině roku 1991 a v letech následujících, kdy se „etnické čistky“ rozšířily do Bosny a Hercegoviny, na to 200 000 lidí doplatilo životem a další 3 miliony Chorvatů, Srbů a Muslimů nuceným odchodem ze své vlasti.

Dne 15. ledna 1999 provedly srbské policejní jednotky v kosovské vesnici *Račaku* bojovou operaci. Následujícího dne zde byla nalezena těla 45 mužů v civilních šatech, načež Kosovští Albánci obvinili Srby z vraždění civilistů. Následně se ukázalo, že nešlo o civilisty, nýbrž o bojovníky kosovsko-albánské teroristické organizace UCK, kteří padli v boji a posmrtně byli převlečeni do civilních šatů.

Masakr v Račaku posloužil jako *záminka* k nevyhlášené, z aspektu mezinárodního práva nelegitimní a tedy protiprávní bombardovací válce vůči *Svazové republice Jugoslávie* (SRJ), nařízené dne 23. března 1999 velitelem NATO *Javierem Solanou* a započaté dne 24. března 1999. Politice Ameriky se poprvé podařilo využít NATO k vlastním účelům bez mandátu OSN. Během desetitýdenního „humanitárního bombardování“ Jugoslávie odstartovala letadla NATO celkem k 37 000 bojovým akcím.

Americká armáda v Kosovu provozuje druhou největší evropskou vojenskou základnu *Camp Bondsteel* poblíž města *Uroševac*, z níž může kontrolovat celou východní Evropu až k ropným zemím Středního východu. Více než 400 hektarů velký prostor poblíž hranic s Makedonií obsadili Američané již v roce 1999. Tuto základnu vybudoval jeden z největších podniků služeb v ropném oboru, americká firma *Halliburton*, jejímž předsedou představenstva byl tehdy *Dick Cheney*, jenž se o dva roky později stal americkým viceprezidentem. V současnosti je na základně stále umístěno 7 000 amerických vojáků. V roce 2005 vyšlo najevo, že se na této základně nachází tajné vězení CIA pro osoby podezřelé z terorizmu. V září 2002 evropský komisař pro lidská práva nazval Bondsteel „evropským Guantanámem“. Místní obyvatelé ho i kvůli zhoubnému působení gigantických antén obcházejí zdaleka. „Proklaté místo“ říkají.

V USA je napadení Kosova známo pod názvem *Operace Noble Anvil* (Operace milosrdná kovadlina), v Evropě se však tato zločinná válka prodává pod názvem *Milosrdný anděl*. Vyžádala si 2 500 mrtvých a 5000 zraněných. Výše ekonomických škod činila kolem 30 miliard dolarů.

NATO používalo v kosovské válce i munici s obohaceným *uranem*. Použití uranem (depleted uranium) obohacené munice je oblíbeným americkým způsobem, jak se zbavit jaderného odpadu. Přibližně 300 tun této munice Američané použili v Iráku, Kuvajtu a Saudské Arábii. Lékaři z těchto oblastí hovoří o mimořádně vysokém počtu znetvořených dětí, o leukémii, anémiích či různých rakovinách. Více než 130 000 amerických veteránů trpí takzvaným *Syndromem Perského zálivu*. Mají rakovinu, rodí se jim znetvořené děti nebo jsou neplodní. Pentagon však popírá jakoukoliv souvislost mezi použitím jaderné munice a neobvykle vysokou koncentrací závažných onemocnění u lidí, kteří s touto municí přišli do styku.

Střely s obohaceným uranem jsou těžší než olovo, jsou velmi tvrdé a mají vysokou průraznost. Používají se jako protitankové střely. Navíc je levnější vystřílet jaderný odpad v cizích zemích, než aby byl řádně uložen doma. Během operace *Milosrdný anděl* byly v roce 1999 v Kosovu použity kromě zastaralých klasických bomb (kterých neškodná likvidace je velmi drahá), raketových střel a kazetových bomb, též grafitové bomby a nejméně 31 000 střel s obohaceným *uranem*. Voda, půda, rostlinstvo i zvířata jsou tu z velké části zamořené.

V roce 2013 zemřelo v Kosovu na rakovinu patnáctkrát víc lidí než v roce 1999 a počet znetvořených dětí vzrostl dvacetkrát.

Uranem obohacená munice je zbraň hromadného ničení. Berlínský vědec *prof.dr. Albrecht Schott* označil zbraně s uranem za „vyhlazovací zbraně“. Jejich použití je *válečným zločinem* a porušením *Ženevské konvence*. Ve skutečnosti však nebyl nikdo ze zodpovědných osob obviněn.

Tehdejší český prezident *Václav Havel* a většina jeho vlády o přípravách tohoto válečného zločinu věděli. Havel již v roce 1993 u příležitosti otevření Muzea holokaustu ve Washingtonu vyjádřil svou podporu myšlenky bombardovat za pomoci letadel NATO vybrané pozice Srbů.

Ve zprávě ČTK převzaté do článku z 29 března 1999 zpravodajským serverem iDNES.cz je uvedena tato odpověď premiéra *Miloše Zemana* na otázku, zda vláda o útocích NATO na Jugoslávii hlasovala: „*Vláda nálety podepsala již během probíhající Operace Spojená Síla. Vzhledem k tomu, že celá záležitost byla operativní a že vyžadovala rozhodnutí v intervalu dvaceti až třiceti minut, po konzultaci s ministrem zahraničí jsem se rozhodl tak, jak jsem se rozhodl, a to v sobotu 20. března odpoledne s tím, že jde o útoky na ryze vojenské, nikoli civilní cíle, a že se jedná o ty vojenské akce, které mají zabránit humanitní katastrofě.*“

Havel a jeho lidé byli hluší k připomínkám, že v roce 1938 se 50 000 Srbů přihlásilo na konzulátu v Bělehradě s tím, že budou dobrovolně bránit Československo.

Dne 29. dubna 1999 uvedl prezident *Václav Havel* pro francouzský deník *Le Monde* toto: „*Domnívám se, že během zásahu NATO na Kosovo existuje jeden činitel, který nikdo nemůže popřít: nálety, bomby, ty nebyly vyvolány ze zřetelných zájmů. Jejich povaha je výlučně humanitární...*“

Svémi výroky Havel s vinětou světoznámého humanisty pomáhal zpracovávat světové veřejné mínění, aby lépe spolklo bombardovací kampaň NATO. Po 78 dnech „humanitárního bombardování“ se jako první hlava státu vznášel v obrněné helikoptěře americké armády nad „osvobozeným“ Kosovem, kde „bojovníci za svobodu a demokracii“ z řad UCK právě vypalovali 58 000 domů Srbů a dalších Nealbánců. Mlčel, když v březnu 2004 v Kosovu albánští teroristé zorganizovali pogrom na zbytek nealbánské populace – kosovskou Křišťálovou noc. Obklopen poradci a lidmi jako je *Jiří Pehe* anebo *Karel Schwarzenberg* neprotestoval proti vyhlášení a uznání „nezávislého Kosova“, které bylo výsměchem mezinárodnímu právu, protože nebyla brána v potaz ani *Rezoluce Rady bezpečnosti OSN o územní nedělitelnosti svazové Jugoslávie č. 1244*. Kosovo 1999 jsou srbské Sudety 1938. *Václav Havel* i dalšími svými činy a postoji pravdu a lásku jako pojmy vyprázdnil sám.

Ačkoli Havel ostře odmítl, že by byl autorem termínu „*humanitární bombardování*“, podstata a význam jeho novinového vyjádření jsou s tímto termínem prakticky totožné a stalo se všeobecně užívaným.

I když třeba Havlův kancléř a český politik *Karel Schwarzenberg* namítl, že o bombardování rozhodla nikým nevolená komise, nelze popřít, že Havel nálety přinejmenším významně podpořil.

Havlův poradce *Alexandr Vondra*, český pravicový politik a atlantista se zřejmě uřekl svým prohlášením, že české politické kruhy jsou servilní, takže i ČR se chovala jako poskok.

Bývalý český ministr zahraničí *Josef Zieleniec* se odvážil označit český postoj v průběhu kosovské krize za „hanebný“.

Usnesení vlády ČR ze dne 2. dubna 1999, podepsané vlastní rukou předsedou vlády *Ing. Milošem Zemanem* zní: „*Vláda souhlasí s přelety vojenských letadel států Severoatlantické smlouvy (NATO) přes území České republiky v souvislosti s operacemi NATO v prostoru bývalé Jugoslávie.*“

Obě komory českého parlamentu souhlasily nejen s přelety vojenských letadel NATO, ale i s jejich přistáváním na území ČR, s přesuny jednotek NATO přes území ČR a s používáním armády ČR, která potom v zahraniční misi v zemích bývalé Jugoslávie vystřídala zhruba 18 000 svých vojáků.

Významnou úlohu při řešení kosovské otázky a budoucnosti její srbské provincie plnila ministryně zahraničí USA v letech 1997-2001 židovská Čechoameričanka *Madeleine Albrightová*, přezvaná na „řeznici z Kosova“ anebo „krvavou Madlu“, která v rozmezí let 1998-2000 jednala nejdříve tajně s úzce spřáteleným velitelem *Osvobozené armády Kosova* (KLA) *Hashimem Thacim* a v té souvislosti cynicky prohlásila, že by „... Srbové potřebovali trochu zbombardovat“. *Madeleine Albrightová* ve spojení s finančním spekulantem a multimiliardářem *George Sorošem* vytýčila prezidentovi USA *Billovi Clintonovi* plán agrese vůči Kosovu. *Albrightová* vlastní firmu *ASG (Albright Stonebridge Group)* s širokospektrým globálním strategickým dosahem. Po skončení války získala kromě mnoha jiného rozhodující podíl v kosovském mobilním operátoru *Ipko*. Později tento podíl prodala slovinskému *Telecomu* a tak osobně vydělala na privatizaci kosovských telekomunikací. Firma *ASG* se pravděpodobně nepřímou zapojila do osamostatňování Kosova i kvůli jednomu z největších nalezišť chromových rud. Pozornosti této firmy neuniká ani česká lithiová surovina. *Albrightová* byla kamarádkou a poradkyní *Václava Havla*. (Například v USA ho v únoru 1990 připravovala na dny, které ho čekaly a předala mu patřičné materiály, včetně seznamu možných otázek a odpovědí pro tisk. Onen předlouhý, okázalý a zavazující potlesk ve stoje v Kongresu dne 21. února, propuknul dřív, než vůbec promluvil. Projev *Byl Havlovým* tiskovým mluvčím *Michaelem Žantovským* překládané monotónní čtení z papírů, oživené při kratší konečné ovaci zednářským prstovým věčkem a filutářským úsměvem.) V roce 1997 jí *Havel* udělil *Řád Bílého lva I. stupně* a spekulovalo se o ní jako o možné jeho nástupkyni v prezidentské funkci.

Slobodan Milošević, který v roce 1987 pomocí intrik a médií sesadil prezidenta *Ivana Stamboliče* z prezidentského křesla, odsoudil celou Jugoslávii k zániku. Všechny jugoslávské republiky podaly do 23. prosince 1991 žádost o uznání své suverenity a ze společného státu *Socialistická federativní republika Jugoslávie* (SFRJ) se téměř všechny odtrhly. Zbytková Jugoslávie, zahrnující *Černou Horu* a *Srbsko s Kosovem a Vojvodinou* se 27. dubna 1992 přejmenovala na *Jugoslávskou svazovou republiku JSR*.

(*SFRJ* vznikla a prohlášena byla jako *Demokratická federativní Jugoslávie*, která od roku 1946 nesla jméno *Federativní lidová republika Jugoslávie* a od roku 1963 *Socialistická federativní republika Jugoslávie*.)

Dne 27. ledna 2002 srbský parlament odhlasoval *dohodu* o přeměně Jugoslávie ve volnější svazek i prováděcí zákon. Totéž schválil černohorský parlament 29. ledna 2002.

Dne 14. března 2002 představitelé nynější JSR, Srbska, Černé Hory a Evropské unie podepsali v Bělehradě *dohodu* o vzniku nového federativního soustátí či dvoustátí *Srbsko a Černá Hora*, oficiálně *Státní společenství Srbsko a Černá Hora*. To zaniklo 3. června 2006, a to po černohorském referendu 21. května 2006 o vyhlášení nezávislosti, kdy na jeho území vznikly dva samostatné státy *Černá Hora* a *Srbsko*... Je to pouhé další zastavení na křížové cestě?

Objektivní pohled a zhodnocení jugoslávské otázky je obtížný. K tomu přispívá i zjednodušený anebo zkreslovaný mediální obraz a předsudky, že za všechno co se stalo, mohou „zlí“ Srbové. Navíc je otázka konfliktů mezi etniky stále otevřená a to se týká hlavně oblasti Kosova. Uzavřít kosovskou otázku a najít řešení je rozporuplné.

Písemnictví:

Girgle Patrik „Kosovo“, Hladký Ladislav „Slovinsko“, Lovrenovič Ivan „Bosna a Hercegovina“, Pelikán Jan „Dějiny Srbska“, Pirjevec Jože „Dějiny Jugoslávie 1918-1992“, Pitrová Pavlína „Rozpad Jugoslávie“, Rosůlek Přemysl „Makedonie“, Rychlík Jan „Dějiny Chorvatska“, Šístek František „Černá Hora“, Tejchman Miroslav „Balkán ve 20. století“.

Seznam zkratek:

ASG	Albright Stonebridge Group (Kamenný most - firma Madeleine Albrightové)
CIA	Ústřední zpravodajská služba USA
ČR	Česká republika
ČTK	Česká tisková kancelář
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
JLA	Jugoslávská lidová armáda
JSR	Jugoslávská svazová republika
KFOR	Kosovo Force (mezinárodní mírová operace NATO v Kosovu)
KLA	Osvobozenecká armáda Kosova
KSJ	Komunistická strana Jugoslávie
LDK	Demokratická liga Kosova
LRM	Lidová Republika Makedonie
MMF	Mezinárodní měnový fond
NATO	Severoatlantická aliance (doslovně Organizace Severoatlantické smlouvy)
NKVD	Lidový komisariát vnitřních záležitostí v SSSR
NLA	Národní osvobozenecká armáda Albánie
OBSE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
OSN	Organizace spojených národů
RB OSN	Rada bezpečnosti OSN
SFOR	Stabilisation Force (mezinárodní mírová vojenská mise NATO)
SFRJ	Socialistická federativní republika Jugoslávie
SHS	Království Srbů, Chorvatů a Slovinců
SKJ	Svaz komunistů Jugoslávie
SRJ	Svazová republika Jugoslávie
SRM	Socialistická republika Makedonie
SSSR	Sovětský svaz (oficiálně Svaz sovětských socialistických republik)
TKM	Kosovský ochranný sbor
UCK	Kosovská osvobozenecká armáda
UNMIK	United Nations Mission in Kosovo (Prozatímní mise OSN v Kosovu)
UNPROFOR	United Nations Protection Forces (operace OSN ve válce v Jugoslávii)
VMRO	Vnitřní makedonská revoluční organizace